

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

кафедра неврології та нейрохірургії

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. проректора з науково-педагогічної роботи

Світлана КОТЮЖИНСЬКА

01 "вересня " 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА СУМІЖНОГО ЦИКЛУ "НЕВРОЛОГІЯ"

Галузь знань : 22 "Охорона здоров'я"

Складник освіти: післядипломна освіта, спеціалізація

Спеціальність : Психіатрія

Попередня освіта: Ступінь магістра за спеціальністю
222 " Медицина"

Одеса 2022

Розробники:

завідувач кафедри, д.мед.н., проф. Анатолій СОН
к.мед.н., доц. Юлія СОЛОДОВНІКОВА

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри неврології та нейрохірургії
Протокол № 11 від 27.06.2022

Завідувач кафедри

 _____ Анатолій СОН

Схвалено предметною цикловою методичною післядипломної освіти ОНМедУ
Протокол № 1 від 30.08.2022 р.

Голова предметної циклової методичної комісії післядипломної освіти ОНМедУ
_____ Костянтин ШЕВЧЕНКО-БІТЕНСЬКИЙ

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____
Протокол № ____ від " ____ " _____ 20 ____ р.

Завідувач кафедри _____
(підпис) _____ (імя)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____
Протокол № ____ від " ____ " _____ 20 ____ р.

Завідувач кафедри _____
(підпис) _____ (імя)

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників Інтернатура «Неврологія»	Характеристика дисципліни за формами навчання
	денна
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Загальний обсяг годин	50
Аудиторні	50
Форма контролю	залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: вміти призначати відповідні діагностичні засоби щодо діагностики захворювань нервової системи та трактувати отримані результати дослідження, призначати правильну тактику лікування та надання екстреної медичної допомоги.

Завдання: визначати основні показання для застосування інструментальних методів дослідження при неврологічних захворюваннях; скласти схему діагностичного пошуку та застосування нейровізуальних методів дослідження (КТ, МРТ); встановлювати остаточний діагноз.

Освітня підготовка слухачів ґрунтується на використанні лекцій, практичних і семінарських занять із застосуванням самостійної форми навчання.

Завданнями вивчення дисципліни є досягнення в повній або частковій мірі наступних компетентностей:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі охорони здоров'я за спеціальністю Неврологія.

Загальні компетентності:

1.Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність вчитися і бути сучасно навченим.

2. Здатність до підвищення професійної кваліфікації.

3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професії.

4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

5.Здатність до використання інформаційних і комунікаційних технологій; пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

6. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми, генерувати ідеї.

7.Здатність до спілкування у професійному середовищі та з представниками інших професій.

8. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконаних робіт.

9. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

10. Здатність працювати автономно.

Спеціальні компетентності:

1. Здатність виявляти потребу в додаткових знаннях у сфері неврології.
2. Здатність до впровадження нових знань в професійну діяльність.
3. Здатність до лідерства, керування колективом.
4. Дотримання етики та академічної доброчесності.
5. Оцінювання результатів лабораторних та інструментальних досліджень.
6. Діагностування невідкладних станів. Визначення тактики та надання екстреної медичної допомоги.

3. Результати навчання за дисципліною

Лікар-інтерн повинен знати:

ЗАГАЛЬНІ ЗНАННЯ

- організаційну структуру неврологічної служби;
- основні державні та відомчі документи, якими керується неврологічна служба у своїй діяльності;
- проведення аналізу основних показників діяльності неврологічного відділення
- особливості роботи лікаря-невролога в екстремальних умовах (епідемія, землетрус, потоп);

СПЕЦІАЛЬНІ ЗНАННЯ

- анатомію та фізіологію нервової системи, гістологічні зміни нервової системи при патологічних станах;
- основи топічної діагностики;
- основи клінічних і параклінічних методів дослідження неврологічних хворих;
- несумісність лікарських препаратів, що застосовуються при неврологічних захворюваннях, побічні дії ліків;
- механізм дії та основні принципи використання фізичних методів лікування в неврології;
- показання до застосування психотерапевтичних методів лікування неврологічних хворих;
- питання організації та проведення профілактики неврологічних захворювань;
- питання інтенсивної терапії та реанімації неврологічних хворих;

Засвоївши програму лікар-інтерн повинен **вміти**:

ЗАГАЛЬНІ НАВИЧКИ

Діагностувати та надавати невідкладну допомогу при:
непритомності;

- травматичному шокові;
- гострому судинному колапсі;
- гострій серцевій та дихальній недостатності;
- інсульті;
- алергічних реакціях (анафілактичний шок, набряк Квінке та ін.);
- гострому животі;
- епілептичних припадках;
- опіках та обмороженнях.

СПЕЦІАЛЬНІ НАВИЧКИ

- зібрати загальний анамнез, оцінити його, виділити із анамнезу особливості перебігу неврологічного захворювання;
- провести загальний огляд та оцінити соматичний статус хворого;

- провести неврологічне обстеження хворого (огляд тіла з метою виявлення дегенеративних ознак, трофічних розладів, провести дослідження функції черепних нервів, рефлекторно-рухової сфери, координації рухів, чутливості, наявності менінгеальних симптомів, патології вегетативної нервової системи, оцінити стан вищих кіркових функцій та психіки);

- оцінити дані неврологічного статусу, виділити провідні синдроми ураження нервової системи, визначити локалізацію патологічного процесу (провести топічну діагностику);

- обґрунтувати план параклінічного обстеження хворого;

- оцінити результати додаткових методів обстеження хворого (загальний, біохімічний, бактеріологічний, імунологічний аналізи крові, коагулограму, аналіз сечі, дані дослідження ліквору, дані офтальмологічного, отоневрологічного досліджень, електроенцефалографії, ехоенцефалоскопії, міографії, реоенцефалографії, радіологічних та рентгенологічних методів обстеження);

- провести диференційну діагностику;

- методи психотерапевтичного впливу на хворого.

4. Структура навчальної дисципліни

Програма навчання передбачає лекційний курс, практичні та семінарські заняття.

5. Програма навчальної дисципліни

Методи обстеження хворих з неврологічними захворюваннями

Методи обстеження хворих з захворюваннями нервової системи. Електрофізіологічні методи дослідження: електроенцефалограма, викликані потенціали головного мозку, електроміографія.

Методи дослідження при захворюваннях нервової системи: МРТ, КТ, Допплерографія,

Захворювання периферичної нервової системи

Захворювання периферичної нервової системи: невралгії, неврити, плексити, радікуліти.

Захворювання периферичної нервової системи; класифікація, діагностика, принципи лікування. Мононейропатії, невралгії: ураження окремих черепних нервів. Мононейропатії окремих спинномозкових нервів на верхніх кінцівках: променевого, ліктьового, шкірно-м'язового та ін.; на нижніх: стегового, сідничного, малогомілкового, великогомілкового та ін.

Полінейропатії: інфекційні та аутоімунні полінейропатії, гостра запальна демієлінізуюча полірадікулонеуропатія Гієнна-Барє, хронічна запальна демієлінізуюча полірадікулонеуропатія. Токсична полінейропатії при інтоксикаціях (алкогольні, свинцеві, хлорофосні та ін.) та при токсикоінфекціях.

Судинні захворювання нервової системи

Судинні захворювання нервової системи; клінічні прояви порушень мозкового та спинного кровообігу.

Клінічні форми порушень мозкового та спинального кровообігу. Початкові прояви недостатності кровопостачання мозку.

Гострі порушення мозкового кровообігу: минуці порушення (церебральні судинні кризи і транзиторні ішемічні атаки) та інсульти (геморагічні та ішемічні). Тромбоз венозних синусів. Сучасні методи діагностики та лікування. Хронічні повільно прогресуючі порушення мозкового кровообігу (дисциркуляторна енцефалопатія): ранні та пізні форми. Венозна енцефалопатія.

Інфекційні та неінфекційно-алергічні ураження нервової системи

Інфекційно-алергічні ураження нервової системи: менінгіти, енцефаліти етіологія патогенез діагностика лікування

Клінічні форми, диференційний діагноз, лікування.

Ураження нервової системи при ВІЛ-інфекції. Основні клінічні форми: деменція, асептичний менінгіт, гострий менінгоенцефаліт, мієлопатія, ураження периферичної нервової системи. Ураження периферичної нервової системи на фоні імунodefіциту.

Спадкові захворювання нервової системи

Спадкові захворювання нервової системи (класифікація, клініка, діагностика, лікування).

Спадкові захворювання нервової системи. Сучасні принципи класифікації спадкових захворювань нервової системи. Нервова – м'язові захворювання. Прогресуючі м'язові дистрофії. Міопатії: псевдогіпертрофічна Дюшена, юнацька Ерба-Рота, плечо-лопаточно-лицьова Ландузі – Дежеріна; аміотрофії: спинальна Вердніга – Гофмана, спинальна Кугельберга – Веландера, невральна Шарко – Марі. Міопатичні синдроми.

Міотонії: вроджена міотонія Томсена, дистрофічна міотонія Россолі – Штейнебра Куршман. Міастенія, міастенічні синдроми. Пароксизмальна міоплексія. Хорея Гентінгтона.

Захворювання вегетативної нервової системи

Клінічні методи дослідження функцій соматичної та вегетативної нервової системи

Гострі та хронічні набряки обличчя. набряк Квінке. Хвороба Мейжа. Синдром Россолімо – Мелькерсона – Розенталя. Синдром Шегрена. Геміатрофія обличчя.

Травми нервової системи.

Особливості ЧМТ

Епілепсія та неепілептичні стани

Епілепсія (класифікація, клініка, діагностика, лікування).

Функціональна діагностика захворювань нервової системи

Соматоневрологічні синдроми при захворюваннях серцево-судинної системи, легенів, травного каналу, нирок, ендокринної системи.

Демієлізуючі захворювання нервової системи

Демієлінізуючі захворювання. Гострий розсіяний енцефаломієліт. Розсіяний склероз, сучасні теорії патогенезу. Ранні клінічні симптоми. Сучасні методи діагностики та лікування. Підгострий склерозуючий панцефаліт. Боковий аміотрофічний склероз.

6. Навчальний план підготовки лікарів-інтернів за спеціальністю «Психіатрія» на кафедрі неврології та нейрохірургії

№ п/п	Назва курсу	Лекції	Семінари	Практичні заняття	Залік	Всього
1	Методи обстеження хворих з неврологічними захворюваннями	-		4		4
2	Захворювання периферичної нервової системи	-	2	2		4
3	Судинні захворювання нервової системи	-	2	4		6
4	Інфекційні та неінфекційно-алергічні ураження нервової системи	-	2	2		4
5	Спадкові захворювання нервової системи	2	2	4		8
6	Захворювання вегетативної нервової системи	-	2	2		4
7	Травми нервової системи	-	2	2		4
8	Епілепсія та неепілептичні стани	2	2	2		6
9	Функціональна діагностика захворювань нервової системи	-	-	6		6
10	Демієлінізуючі захворювання нервової системи	-	2	2		4
Разом		4	16	32		50

Тематичний план лекцій для лікарів-інтернів за спеціальністю «Психіатрія»

№ п/п	Тема	Кількість годин
1	Спадкові захворювання нервової системи (класифікація, клініка, діагностика, лікування).	2
2	Епілепсія (класифікація, клініка, діагностика, лікування).	2
	Всього:	4

Тематичний план семінарів для лікарів-інтернів за спеціальністю «Психіатрія»

№ п/п	Тема	Кількість годин
1	Методи обстеження хворих з захворюваннями нервової системи	2
2	Захворювання периферичної нервової системи: невралгії, неврити, плексити, радікуліти.	2
3	Судинні захворювання нервової системи; клінічні прояви порушень мозкового та спинного кровообігу	2
4	Інфекційно-алергічні ураження нервової системи: менінгити, енцефаліти етіологія патогенез діагностика лікування	2
5	Спадкові захворювання нервової системи; класифікація	2
6	Захворювання периферичної нервової системи; класифікація, діагностика, принципи лікування.	2
7	Соматоневрологічні синдроми при захворюваннях серцево-судинної системи, легенів, травного каналу, нирок, ендокринної системи.	2
8	Методи дослідження при захворюваннях нервової системи: МРТ, КТ, ЕЕГ, Допплерографія, ЕНМГ.	2
	Всього:	16

Тематичний план практичних занять для лікарів-інтернів за спеціальністю «Психіатрія»

№ п/п	Тема	Кількість годин
1	Клінічні методи дослідження функцій соматичної та вегетативної нервової системи	2
2	Електрофізіологічні методи дослідження: електроенцефалограма, викликані потенціали головного мозку, електроміографія.	2
3	Рентгенрадіологічні методи дослідження :рентгенографія черепа і хребта, пневмоенцефалографія, ангіографія, комп'ютерна томографія, МРТ головного та спинного мозку, позиторна емісійна томографія.	2
4	Мононейропатії, невралгії: ураження окремих черепних нервів. Мононейропатії окремих спинномозкових нервів на верхніх кінцівках: променевого, ліктьового, шкірно-м'язового та ін.; на нижніх: стегнового, сідничного, малогомілкового, великогомілкового та ін.	2
5	Полінейропатії: інфекційні та аутоімунні полінейропатії, гостра запальна демієлінізуюча полірадікулонеуропатія Гієнна-Барє, хронічна запальна демієлінізуюча	2

	полірадікулонеуропатія. Токсична полінейропатія при інтоксикаціях (алкогольні, свинцеві, хлорофосні та ін.) та при токсикоінфекціях.	
6	Клінічні форми порушень мозкового та спинального кровообігу. Початкові прояви недостатності кровопостачання мозку.	2
7	Гострі порушення мозкового кровообігу: минуці порушення (церебральні судинні кризи і транзиторні ішемічні атаки) та інсульти (геморагічні та ішемічні). Тромбоз венозних синусів. Сучасні методи діагностики та лікування. Хронічні повільно прогресуючі порушення мозкового кровообігу (дисциркуляторна енцефалопатія): ранні та пізні форми. Венозна енцефалопатія.	2
8	Демієлінізуючі захворювання. Гострий розсіяний енцефаломієліт. Розсіяний склероз, сучасні теорії патогенезу. Ранні клінічні симптоми. Сучасні методи діагностики та лікування. Підгострий склерозуючий паненцефаліт. Боковий аміотрофічний склероз. Клінічні форми, диференційний діагноз, лікування.	2
9	Ураження нервової системи при ВІЛ-інфекції. Основні клінічні форми: деменція, асептичний менінгіт, гострий менінгоенцефаліт, мієлопатія, ураження периферичної нервової системи. Ураження периферичної нервової системи на фоні імунодефіциту.	2
10	Спадкові захворювання нервової системи. Сучасні принципи класифікації спадкових захворювань нервової системи. Нервово – м'язові захворювання. Прогресуючі м'язові дистрофії. Міопатії: псевдогіпертрофічна Дюшена, юнацька Ерба-Рота, плечо-лопаточно-лицьова Ландузі – Дежеріна; аміотрофії: спинальна Вердніга – Гофмана, спинальна Кугельберга – Веландера, невральна Шарко – Марі. Міопатичні синдроми.	2
11	Міотонії: вроджена міотонія Томсена, дистрофічна міотонія Россолі – Штейнебра Куршман. Міастенія, міастенічні синдроми. Пароксизмальна міоплексія. Хорея Гентінгтона.	2
12	Гострі та хронічні набряки обличчя. набряк Квінке. Хвороба Мейжа. Синдром Россолімо – Мелькерсона – Розенталя. Синдром Шегрена. Геміатрофія обличчя.	2
13	Травми нервової системи	2
14	Невідкладні стани в неврології	2
15	Епілепсія та епілептичні синдроми	2
	Всього:	30

**7. Перелік практичних навичок, якими повинен володіти
лікарі-інтерні психіатри після закінчення циклу «Неврологія»**

№ п/п	Назва практичних навиків та вмінь	Ступінь оволодіння
1	2	3
1.	Збір та оцінка анамнестичних даних неврологічних хворих. Виділення із загального анамнезу неврологічного хворого найбільш важливих даних, які обумовлюють патологію нервової системи хворого (спадковість, етапи розвитку організму, умови праці та побуту) та їх оцінка	+++
2.	Дослідження психічного стану (емоційного стану, критики, інтелекту, свідомості)	+++
3.	Дослідження мови, праксису, гнозису	+++
4.	Дослідження функції черепних нервів (I-XII пари)	+++
5.	Дослідження всіх видів чутливості	+++
6.	Дослідження рефлекторно-рухової сфери	+++
7.	Дослідження координації рухів	+++
8.	Дослідження вегетативних функцій організму	++
9.	Дослідження менінгеальних симптомів	+++
10.	Використання методів психотерапевтичного впливу на хворого	++
11.	Вміння провести діагностику, диференційну діагностику захворювань нервової системи	+++

(+) – ознайомлення з даним питанням;

Примітка: (++) – уміння застосовувати набуті знання та навички при курації хворих, виконувати найбільш типові операції чи окремі етапи;
(+++) – уміння самостійно застосовувати набуті знання та навички а обстеженні, діагностиці та лікуванні хворих.

**8. ПИТАННЯ ДЛЯ БАЗОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ ЛІКАРІВ - ІНТЕРНІВ
НА ЦИКЛІ «НЕВРОЛОГІЯ»**

1. Класифікація черепно-мозкової травми
2. Принципи діагностики та лікування епілепсії
3. МРТ-ознаки інфекційних захворювань головного мозку
4. Лікування ішемічного інсульту в гострому періоді

5. Діагностика та лікування розсіяного склерозу
6. Сучасні інструментальні методи діагностики в неврології
7. Міастенічний та нейролептичний кризи
8. Спадкові та нейродегенеративні захворювання нервової системи

9. Список літератури

1. Діагностичні алгоритми в неврології / За ред. Гриб В.А., Яворської Н.П. – Медкнига, 2017. – 48 с.
2. Методи обстеження неврологічного хворого / Соколова Л.І., Черенько Т.М., Ілляш Т.І., Довбонос Т.А., Мельник В.С.– Медицина, 2019. - 144 с.
3. Прокопів М.М., Віничук С.М. Вертебробазиллярні інсульти. К:Авіцена, 2021. – 240с.
4. Рекомендації щодо діагностики та лікування хвороби Паркінсона / За ред. Карабань І.М. – ТОВ «МЖ Нейроньюз», 2017. – 84 с.
5. Ткаченко О.В. Стовбур головного мозку: анатомо-фізіологічні характеристики та клінічні особливості уражень.-К:Знання України,2019.-128 с.
6. Топічна діагностика патології нервової системи. Алгоритм діагностичного пошуку / За ред. Шкробот С.І. – Укрмедкнига, 2019. – 156 с.
7. European Training Requirements for Neurology / European Union of Medical Specialists (EUMS). - www.uems.eu
8. EAN_Curriculum_TrainingRequirements_A4_web-v2021.p ([uems- neuroboard.org](http://uems-neuroboard.org))
9. Neuro exam https://learninglink.oup.com/access/the-neuroexam-video#tag_01-introduction-to-the-neurological-exam
10. Guidance (Evidence-based recommendations developed by independent committees, including professionals and lay members, and consulted on by stakeholders) <https://www.nice.org.uk/>
11. Bendtsen L. et al. European Academy of Neurology guideline on trigeminal neuralgia // Eur. J. Neurol. 2019. T. 26. № 6. С. 831–849.
12. Blumenfeld H. Neuroanatomy through Clinical Cases. New York, NY: Oxford University Press, 2021.
13. Brazis P. W., Masdeu J. C., Biller J. Localization in clinical neurology. Baltimore, MD: Wolters Kluwer Health, 2021.
14. Campbell W. W., Barohn R. J. DeJong's The Neurologic Examination. Philadelphia, PA: Lippincott Williams and Wilkins, 2019.
15. Filippi M. et al. Assessment of lesions on magnetic resonance imaging in multiple sclerosis: practical guidelines // Brain. 2019. T. 142. № 7. С. 1858–1875. Fisher R. S. et al. Instruction manual for the ILAE 2017 operational classification of seizure types // Epilepsia. 2017. T. 58. № 4. С. 531–542.
16. Harden C. et al. Practice guideline summary: Sudden unexpected death in epilepsy incidence rates and risk factors: Report of the guideline Development, dissemination, and

implementation subcommittee of the American academy of neurology and the American epilepsy society // *Epilepsy Curr.* 2017. T. 17. № 3. C. 180–187.

17. Kleindorfer D. O. et al. 2021 guideline for the prevention of stroke in patients with stroke and transient ischemic attack: A guideline from the American heart association/American stroke association // *Stroke.* 2021. T. 52. № 7. C. e364–e467.

18. Mason P. *Medical Neurobiology.* New York, NY: Oxford University Press, 2017.

19. Mattle H., Mumenthaler M. *Fundamentals of neurology: An illustrated guide.* Stuttgart, Germany: Thieme Publishing Group, 2019.

20. Preston D. C., Shapiro B. E. *Electromyography and Neuromuscular Disorders: Clinical-Electrophysiologic-Ultrasound Correlations.* Philadelphia, PA: Elsevier - Health Sciences Division, 2020.

21. Ropper A. et al. *Adams and victor's principles of neurology.* New York, NY: McGraw-Hill, 2019.

22. Yamout B. et al. Consensus recommendations for the diagnosis and treatment of multiple sclerosis: 2019 revisions to the MENACTRIMS guidelines // *Mult. Scler. Relat. Disord.* 2020. T. 37. № 101459. C. 101459.

23. Bachoud-Lévi A.-C. et al. International guidelines for the treatment of Huntington's disease // *Front. Neurol.* 2019. T. 10. C. 710.

24. Ciafaloni E. Myasthenia gravis and congenital myasthenic syndromes // *Continuum (Minneap. Minn.).* 2019. T. 25. № 6. C. 1767–1784.